Suknja – čvrsta šlingana rubina na rupe

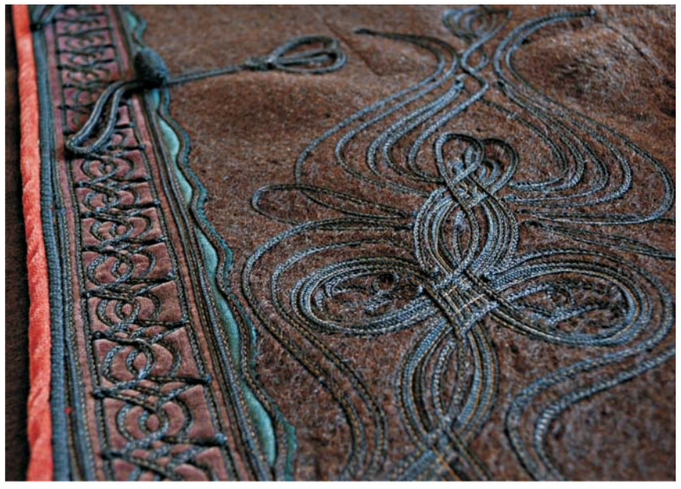

Detalj kabanice

Detalj marame

Mato Knežević rođen je 1961. godine u Vrpolju. Nakon školovanja u Slavonskom Brodu, dvije godine je radio kao laborant, nakon čega upisuje Katolički bogoslovni faklutet. Po završetku bogoslovije, obavljao je đakonski praktikum u Rumi i Kruševici. Zatim je bio kapelan u Gradištu i Valpovu, župnik u Vladislavcima 5 godina, 18 godina župnik u Garčinu, a od 2017. godine župnik je Župe sv. Franje Asiškog u Gradištu.

Odrastao je u tradicionalnoj šokačkoj obitelji odakle i potječe njegova ljubav prema tradicijskom ruhu, ali i tradicijskoj baštini. U slobodno vrijeme bavi se očuvanjem, restauriranjem i konzerviranjem tradicijskog ruha i namještaja, a sudjelovao je i na nekoliko manifestacija koje promiču bogatu narodnu baštinu.

Suknja – zlatom gugana rubina crne čipke

Nakladnik: Muzej Đakovštine
Za nakladnika: Borislav Bijelić
Autori izložbe: Ivana Dević, Mato Knežević
Tekst: Ivana Dević
Lektor: Hrvoje Miletić
Fotografije: Krešimir Mijakovac, Karolina Lukač
Grafičko oblikovanje i tisak: Hardy, Đakovo
Naklada: 100 komada
ISBN 978-953-7128-67-8

MUZEJ ĐAKOVŠTINE ĐAKOVO

Izbor iz etno građe Mate Kneževića

Muzej Đakovštine - A. Starčevića 34
lipanj/kolovoz 2020.

Izbor iz etnografske građe Mate Kneževića

Odrastajući u šokačkoj obitelji u Vrpolju, vlč. Mato Knežević od malena je okružen s tradicijom. Ljubav prema tradicijskoj baštini ovoga kraja i prepoznavanje njezine vrijednosti, potaknulo ga je da joj posveti svoje slobodno vrijeme. Dugogodišnje prikupljanje izvornog tekstilnog rukotvorstva nasljeđivanjem, otkupom i darivanjem, urodilo je stvaranjem Zbirke tradicijskog tekstila. Tijekom obnašanja župničke službe u Župi sv. Mateja, apostola i evanđelista u Garčinu, najviše etnografske građe prikupio je s područja Brodsko-posavske županije, ali prikupio je i nešto predmeta iz istočne Slavonije, Baranje, Srijema, a i šire.

Muzej Brodskog Posavlja i Konzervatorski odjel u Slavonskom Brodu, 2015. godine započinju pregledavati i popisivati predmete koji su se nalazili u privatnoj zbirci Mate Kneževića, a 2018. godine Ministarstvo kulture donijelo je rješenje kojim je Zbirka tradicijskog tekstila vlč. Mate Kneževića iz Gradišta, smještena u zgradi župnog dvora, dobila svojstvo kulturnog dobra Republike Hrvatske čime je potvrđena njezina etnološka vrijednost i značaj. A vlč. Knežević vrijedno nastavlja sakupljati raznoliku etnografsku građu i nakon registracije.

U sklopu Zbirke, registrirana je 681 kataloška jedinica, a ukupni broj prikupljenih predmeta danas je oko 2000. Predmeti su to s kraja 19. st. pa sve do 1970-ih, dok su najbrojniji predmeti nastali između dvaju svjetskih ratova jer je stanovništvo tada imalo materijalne mogućnosti za iskazivanje svoje kreativnosti. Među registriranim predmetima nalaze se marame *(plišana, žutara, bezarica, končanica, štofanka, čelara, voštirka, svilena, svilena od guge, šlingana, necana, križara...),* prekrivala za glavu *(šamija, podvezalo...),* pregače, ponjave *(prstarica, srpska, krpana, jablanska...)* stolnjaci, otarci, rubine, bluze, košulje, zidnjaci, salvete, kaputi (aljine), prsluci (kožusi) te kompleti muških i ženskih narodnih nošnji.

Brojni su to stari, dobro očuvani dijelovi nošnji i tradicijskog tekstila. Prikupljeni primjerci ne svjedoče samo o imućnijim obiteljima u ovim krajevima, nego se tu nalaze i primjerci koji prikazuju one skromnije aspekte nekadašnjeg života. U zbirci se nalaze raznolike nošnje ovisno i o prigodama u kojima su se nosile, životnom dobu ili bračnom statusu. Izrađene su od domaćeg lanenog platna ili domaće svile različitim tehnikama izrade i ukrašavanja: *na tkalačkom stanu, šlinga, spljet i raspljet, svilovez, zlatovez, toledo, nec* i dr. Sve su to predmeti koje danas više nije lako pronaći u izvornom i dobro očuvanom stanju. Trud i pažnja vlč. Kneževića pridonose očuvanju materijalnih dokaza umijeća rukotvorstva i kulture nekadašnjeg života naših sela.

Za ovu izložbu, vlč. Knežević izdvojio je nekoliko predmeta čijom raznolikošću je svoju zbirku htio približiti đakovačkoj publici. Izložen je samo mali dio vunenih predmeta, marama, pregača, jednodijelki te kompleta muških i ženskih narodnih nošnji s područja istočne Hrvatske koje posjeduje. Među izloženim predmetima nalazi se i komplet muške narodne nošnje iz Vrpolja iz prve polovice 20. stoljeća, ukrašen tehnikom isicanja i sunčanom čipkom. Sunčana čipka jedinstveni je vez podrijetlom s Tenerifa kojeg su Slavonke spremno prihvatile te prilagodile svojim potrebama i željama. U nastavku se nalazi popis svih izložbenih eksponata.

Ivana Dević

Popis kataloških jedinica

1. Štofana marama – *štofanka sa svilom*, inv. br. 33, Gornja Bebrina, 70. god. 20.st.
2. Muški kaput – *srmena aljina*
3. Štofana marama – *štofanka*, inv. br. 34, Bebrina, 40. god. 20. st.
4. Štofana marama – *štofanka*, inv. br. 35, Zbjeg, 40. god. 20. st.
5. Štofana marama – *štofanka*, inv. br. 36, Beravci, 30. god. 20. st.
6. Štofana marama – *štofanka*, inv. br. 37, Beravci, 20., 30. god. 20. st.

7.–16. Štofane marame – *štofanka*, inv. br. 38 - 47, Beravci, 30. god. 20. st.

17.–19. Štofane marame – *štofanka,* inv. br. 49 - 51, Beravci, 60. god. 20. st.

20. Štofana marama – *štofanka*, inv. br. 53, Zbjeg, 30. god. 20. st.
21. Pregača – *pregača*, inv. br. 48, Donja Bebrina, 20. god. 20. st.
22. Velika platnena marama u dvije pole – *sveziglava,* inv. br. 85, Vrpolje, početak 20. st.
23. Svilena marama – *ritka šamija*, inv. br. 137, Vrpolje, 30. god. 20. st.
24. Marama – *šamija*, inv. br. 138, Vrpolje, početak 20. st.
25. Marama – *šamija*, inv. br. 141, Retkovci, početak 20. st.
26. Prekrivač – *ponjava prstarica*, inv. br. 210, Široko Polje, početak 20. st.
27. Prekrivač – *ponjava prstarica*, inv. br. 214, Čajkovci, početak 20. st.
28. Prekrivač – *vinkovačka ponjava prstarica*, inv. br. 221, Srijem (HR), početak 20. st.
29. Prekrivač – *jablanska ponjava*, inv. br. 222, Vrpolje, početak 20. st.
30. Prekrivač – *srpska bijela ponjava*, inv. br. 223, Novi Perkovci, početak 20. st.
31. Prekrivač – *zelena srpska ponjava*, inv. br. 227, Lapovci, 1950. godine
32. Pregača – *fertun*, inv. br. 275, Vrpolje, 30. god. 20. st.
33. Pregača – *pregač*, inv. br. 376, Vrpolje, oko 30. god. 20. st.
34. Pregača – *pregač*, inv. br. 287, Vrpolje, sredina 20. st.
35. Pregača – *pregač*, inv. br. 288, Vrpolje, 30. god. 20. st.
36. Pregača – *pregač*, inv. br. 294, Vrpolje, sredina 20. st.
37. Pregača – *pregač*, inv. br. 295, Vrpolje, sredina 20. st.
38. Pregača – *pregač*, inv. br. 296, Retkovci, 30. god. 20. st.
39. Pregača – *pregač*, inv. br. 312, Strizivojna, početak 20. st.
40. Pregača – *pregač*, inv. br. 315, Stari Perkovci, 30. god. 20. st.
41. Pregača – *pregač*, inv. br. 317, Perkovci, Čajkovci, Vrpolje, 20. god. 20. st.
42. Suknja – *rubina bilom svilom u lozi*, inv. br. 324, Strizivojna, 30. god. 20. st.
43. Suknja – *rubina bilom svilom po šlingi*, inv. br. 325, Privlaka, početak 20. st.
44. Bluza – *mali rukavi bilom svilom na jagode*, inv. br. 326, Komletinci, početak 20. st.
45. Suknja – *zlatom gugana rubina crne čipke*, inv. br. 327, Vrpolje, 30. god. 20. st.
46. Bluza – *veliki zlatom rukavi od guge*, *crne čipke,* inv. br. 328, Vrpolje, 30. god. 20. st.
47. Suknja – *roklja zlatom po papiru s vapelom*, inv. br. 329, Trnjanski Kuti, 30. god. 20. st.
48. Bluza – *veliki rukavi od roklje*, inv. br. 330, Trnjanski Kuti, 30. god. 20. st.
49. Suknja – *svilena rubina od krebdešina*, inv. br. 331, Vrpolje, Prkovci, 20. 30. god. 20. st.
50. Bluza – *veliki rukavi od krebdešina*, inv. br. 332, Prkovci, 20., 30. god. 20. st.
51. Suknja – *svilena rubina, roklja zlatom*, inv. br. 343, Strizivojna, 40. godine 20. st.
52. Bluza – *veliki rukavi u tri reda*, inv. br. 344, Strizivojna, 40. god. 20. st.
53. Suknja – *gugina rubina s vunenom čipkom*, inv. br. 354, Prkovci, kraj 19. st.
54. Suknja – *svilena rubina, vorana roklja*, inv. br. 357, Strizivojna, 30. god. 20. st.
55. Suknja – *vorana rubina s biserima*, inv. br. 358, Retkovci, Strizivojna, 20. god. 20. st.
56. Suknja – *soteš šarene zelene svile*, inv. br. 363, Vrpolje, prije I. svjetskog rata
57. Bluza – *veliki rukavi šarene svile s dva uzruča*, inv. br. 364, Vrpolje, početak 20. st.
58. Suknja – *borana svilena rubina*, inv. br. 366, Privlaka, Otok, 20. god. 20. st.
59. Bluza – *veliki rukavi bilom svilom*, inv. br. 369, Strizivojna, 30. god. 20. st.
60. Suknja – *motivara*, inv. br. 370, Vrpolje, Stari Perkovci, početak 20. st.
61. Bluza – *veliki rukavi*, inv. br. 371, Vrpolje, Stari Perkovci, početak 20. st.
62. Suknja – *spljetanka preljetana*, inv. br. 372, Cerna, 30. god. 20. st.
63. Bluza – *rukavi*, inv. br. 373, Cerna, 30. god. 20. st.
64. Suknja – *čvrsta šlingana rubina na rupe*, inv. br. 379, Babina Greda, 30. god. 20. st.
65. Suknja – *klepovana rubina*, inv. br. 388, Vrpolje, Novi Perkovci, kraj 19. st.
66. Suknja – *spljetanka*, inv. br. 399, Privlaka, 50. god. 20. st.
67. Bluza – *mali rukavi*, inv. br. 400, Privlaka, 50. god. 20. st.
68. Bluza – *veliki rukavi*, inv. br. 401, Privlaka, 50. god. 20. st.
69. Suknja – *roklja s ulaganim zlatom*, inv. br. 461, Vrpolje, oko 1930.
70. Bluza – *veliki rukavi ulagani zlatom*, inv. br. 462, Vrpolje, oko 1930. godine
71. Suknja – *baranjska jednodjelka spljetanka*, inv. br. 483, Topolje (Baranja), kraj 19. st.
72. Suknja – *baranjska jednodjelka s urancima*, inv. br. 484, Topolje (Baranja), kraj 19. st.
73. Suknja – *bilka jednodjelka*, inv. br. 485, Donja Bebrina, kraj 19. st.
74. Suknja – *bilka*, inv. br. 486, Vrpolje, kraj 19. st.
75. Suknja – *spljetana lanenka jednodjelka*, inv. br. 487, Vrpolje, kraj 19. st.
76. Suknja – *povijanka na kornjače*, inv. br. 490, Koritno kod Đakova, kraj 19. st.
77. Suknja – *odnica crvena (cik cak s svijećem)*, inv. br. 493, Vrpolje, početak 20. st.
78. Košulja – *veliki rukavi crvene cik–cak odnice*, inv. br. 494, Vrpolje, početak 20. st.
79. Suknja – *odnica*, inv. br. 519, Staro Topolje, početak 20. st.
80. Košulja – *veliki rukavi,* inv. br. 520, Staro Topolje, početak 20. st.
81. Suknja – *odnica povijanka*, inv. br. 523, Prkovci, početak 20. st.
82. Suknja – *odnica modra okolo,* inv. br. 525, Babina Greda, početak 20. st.
83. Suknja – *odnica bijela okolo,* inv. br. 527, Beravci, Jaruge, početak 20. st.
84. Suknja – *odnica crvena okolo,* inv. br. 528, Trnjanski Kuti, početak 20. st.
85. Zidna krpa – *zidnjak*, inv. br. 545, Vrpolje, oko 1920. godine
86. Hlače – *gaće žutim vulom*, inv. br. 616, Vrpolje, oko 1930. godine
87. Košulja – *rubina žutim vulom*, inv. br. 617, Vrpolje, oko 1930. godine
88. Hlače – *isicane gaće sa sunčanom čipkom*, inv. br. 618, Vrpolje, prva pol. 20. st.
89. Košulja – *isicana rubina sa sunčanom čipkom*, inv. br. 619, Vrpolje, prva pol. 20. st.
90. Prsluk – *kratki muški kožuh – granaš*, inv. br. 648, Glogovica, pred II. sv. rat
91. Prsluk – *cifrani zeleni kožuh*, inv. br. 653, Vrpolje, prije I. sv. rata
92. Bluza – *svilena šljampavica,* inv. br. 656, Retkovci, oko 1920. godine
93. Bluza – *rozna svilena bluza more svile*, inv. br. 657, Retkovci, prije II. sv. rata
94. Jakna – *smeđa plišana jakna*, inv. br. 667, Zoljani, Trnjanski Kuti, 40. god. 20. st.
95. Suknja – *smeđa plišana suknja*, inv. br. 668, Zoljani, Trnjanski Kuti, 40. god. 20. st.
96. Jakna – *crvena vizikla*, inv. br. 677, Vrpolje, oko 1920. godine

Sunčana čipka - detalj muške košulje